

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

PRIM REDACTOR:

VINTILA N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:

pentru cititori . . . . . 30 Lei
„ autorități . . . . . 60 Lei
„ întreprinderi financiare . . . . . 100 Lei

PRIM REDACTOR:

VASILE D. CHIRU

Redacția: Str. Dorobanților 11

SECRETAR DE REDACȚIE: **VLADIMIR NIȚOARĂ**

Administrația: Piața Cuza Vodă 16

REGELE

Zamislit din firea marilor viteji, gata la jertfă și știind să prețuească jertfa celorlalți, așa e Regele nostru, Prințul din acele ciudate întâmplări ale ursitei, așezat în scaunul lui Ștefan Vodă și al lui Mihai Viteazul, a îmbrăcat cușma legendară a Domnilor Munteni, a strâns voievodă buzduganul Principilor de la Suceava, și a devenit Român. Și „bun Român“ a fost din primul ceas al domniei lui, bun și viteaz s'a arătat în clipele cele mai grele ce i-au hărăzit soartă și bun român și glorios ostaș a fost mai ales în ceasul sfânt al biruinței și al unirii neamului.

Când în ziua de 14 August al anului de vitejie, 1916 trâmbișile ne aduceau vestea unui război ce trebuia să ne hărăzească și amărăciuni și bucurii, pilda Regelui a fost pentru toată țara un îndemn și o cheazăie. Cu toată bărbăția, incredințat că jurământul și datoria lui îl legau de acum pe veci numai de soarta neamului românesc. El a făcut cea mai mare jertfă pe care o cunoaște istoria. În conștiința lui, în inima lui nobilă și mare, se încinsese o luptă uriașă între lumea trecutului, între strămoșii atâtor generații, între amintirile unei întregi copilării, și între dragostea nou născută pentru poporul bun și credincios, pe care îl iubea din ceasul în care li încredințase destinele și viitorul lui.

Iar Regele a ales, fără șovăire calea spinoasă și dreaptă, pe care a pășit cel dintâi, în fruntea noastră crainic de biruință și de mântuire.

Și L-au hulit vrășmașii, zvrăbindu-i ocările cele mai josnice. Dar tocmai în ele, am putut înțelege măsura suferinței și a desamăgirii lor. Gestul Regelui nostru a însemnat pentru ei una din cele mai dureroase lovituri. El a conștințit în fața lumii întregi, că împăratul Germaniei desonorase amintirea stră-

moșilor Săi, și că soldații lui, gloate sălbatice și neînțelepte, nu mai erau vrednici de vitejii soldați ai lui Carol Cel Mare. Mai unit sufletește cu poporul Său ca totdeauna, Ferdinand I. e pentru noi astăzi un simbol. El este oșanda morală cea mai puternică pe care au primit-o vrășmașii noștri de ieri, de la Regele Lui, care nu a putut sta alături de cei cari nesocoteau cinstea cuvântului dat.

Și el mai este, încă, prin amintirea măreață a glorioasei înfăptuirii a mării noastre unirii, cheazăia viitorului și a Propășirii acestui Neam.

Luna aceasta, Regele Ferdinand a împlinit al 56 an. Inconjurat de dragoste a și de iubirea unui popor întreg, mândru de strălucirea marilor zile pe cari le-a

trăit, încrezător în ursita norocului sau, Craiul Românilor, poate să se socotească ca cel mai fericit dintre împărații și Regii popoarelor lumii. Căci nici unul dintre aceștia, nu va putea spune, că în decursul unei vieți omenești, ar fi putut, înfăptui ceace veacuri de zbucium și de așteptări zadarnice urziseră într'un vis îndepărtat neamul românesc.

La fericirea aceasta, Poporul Românesc, cu ochii ațintii spre cerul nădejilor lui răspunde, azi mai mult ca oricând, cu ruga fierbinte de a-l avea cât de îndelungat timp în fruntea lui. Și ruga aceasta, izvorită din milioane de piepturi, pe plaiurile țării, între Tisa și Nistru se preface într'un clocoșitor: Să Trească Regele!

Vintilă Petala.

Franța nemuritoare

Zilele trecute Clujul și-a deschis frățește brațele spre a primi la sânul lui pentru prima oară, pe aceia, în sângele cărora curge aceiași sânge roman, pe aceia însuși fletul cărora se frământă aceleași năzuinți și idealuri ca și în noi — pe fii surorilor noastre mai mari — pe fii Franței.

Profesori și studenții Universității din Paris, (capitale Franței) au venit la noi în România pentru a ne cunoaște mai bine și prin urmare pentru a ne iubi mai mult. Bucuria și nemărginitul entuziasm care a străbătut sufletele a tot ce este românesc în această țară, a fost dovada cea mai puternică că între poporul francez și cel românesc, sunt legături de sânge și de suflet pe care timpul și împrejurările din viața acestor două națiuni surori, zadarnic s'ar căzni să le slăbească sau să le nimicească.

Între România și Franța există aceiași dragoste care există între fiii unei aceleiași mame, căci mama amândurora a fost Roma, a fost națiunea romană. Cu ocazia vizitei pe care au făcut-o profesorii și studenții fran-

cezi în Cluj, au avut loc la Universitate o recepție unde Dl. Glotz, profesor dela Universitatea din Paris și unul dintre cei mai mari învățați ai Franței a spus următoarele cuvinte, pornite din adâncul sufletului lui, sincer, desinteresat și fără părtinire:

— „Fraților, suntem aici în Cluj, în inima României mari, în Dacia, în țara lui Traian și a lui Decebal. De aci s'a răspândit poporul dac și cultura dacoromană, aci între munții aceștia cu crestele la ceruri s'a cristalizat poporul român și stăpân a rămas, căci glasul pământului acesta, plămădit din sângele și lacrimile atâtor suferinți amare dar trecătoare, și urletele desnădăjduite ale dreptății, o clipă ingenunchiată, spun nou: Dvoastră și numai Dvoastră puteți, aveți, dreptul și datoria să stăpâniți aceste pământuri.“

Românul e nobil din fire, și de aceia nu e și nu poate fi nici un pericol pentru naționalitățile etnice din România mare. România, sunt sigur, va ajuta aceste naționalități să trăiască ca

la ele acasă, atâta vreme cât ele își vor înțelege menirea lor în cadrele României mari.“

Incheiem strigând: Trăiască cea mai nobilă țară a pământului Franța.

Pales.

Oameni nenorociți

În toate păturile sociale, din întunericul necoborât al colibelor umile și până în lumina orbitoare a palatelor din orașele civilizate, se găsesc oameni, cari în dorința lor neînfrănată de a aduna averi tot mai mari și-au închis inima într'o pojghită de nesimțire și rămân străini și reci la toate pornirile bune și înalte.

De la țaranul neștiutor de carte care în dorința lui de a-și lărgi proprietatea, pune plugul c'o brazdă alături în ogrorul vecinului și este în stare să facă moarte de om când altul iar face la fel, și până la bogătașul, care exploatează cu nerușinare cele mai firești trebuinți de veșuire ale mulțimei, toți sunt stăpâniți de aceeași dorință lipsită de omenie.

Pentru acești oameni nenorociți, chinuți până la desperare de grija sălbatcă de a-și înmulți averea prin orice mijloc și în orice împrejurare, viața își are alt scop de cât satisfacerea trebuințelor personale, pe care ei singuri le înmulțesc și le complică.

Când ilăcării viteji ai plaiurilor noastre se prăbușiau în sânge sub gionțul sau obuzul vrășmaș, — și făceau acest dureros sacrificiu pentru înfăptuirea visului nostru de veacuri, — când orfanii și văduvele plâneau de durere și de foame, se găseau, — și se găsesc și acum, — hogași nenorociți, care să caute a înmulți averile lor din suspinul foamea și lacrimile acestor eroi ai neamului nostru.

Industriașul și comerciantul care caută să-și mărească câștigul scumpind mereu articolele de prima necesitate, sunt oameni bolnavi, care nu sunt în stare să priceapă suferința mulțimei ce ingenunche gemând, sub greutatea unor trebuinți pe care nu și le poate satisface.

Fără îndoială că cei mai mulți dintre acești nenorociți

sunt foarte necompleți sub raportul instrucției și al educației și deci au ca scuză a faptelor lor — o scuză slabă se înțelege — sărăcia sufletească de care suferă.

Dar noi avem din nefericire o altă categorie de oameni, cu o cultură largă și care totuși se zvârcolesc grozav pentru câștigul unor bani, cari dacă ar putea păstra mirosul murdăriei din care sunt scoși, de bună samă că i-ar înăbuși, ori cât de adânc ar fi înfundați în buzunarele lor.

Când uneltiri vrășmașe și ascunse caută să sape temelii așezării noastre sociale, când fapte grele și urâte sunt dovedite în sarcina unor indivizi periculoși străini de neamul nostru, când paznicii ordinii publice pun mâna pe asemenea indivizi și-i reduc la neputință de a practica urata lor meserie ne surprinde în chip neplăcut și dureros, mijlocirea făcută de mari oameni cu greutate cari cer ușurarea regimului la cari sun puși, sau blândețea împinsă până la lozranță în aplicarea pedepselor legale.

Și ne surprinde cu atât mai dureros și neplăcut această intervenție, când ea este făcută de oameni cu o largă cultură și cari își dau sama de pericolul ce ne-ar amenința lăsând libertate de acțiune acestor indivizi cari uneltesc contra siguranței noastre sociale. Dar când mai știm că intervenția lor nu este făcută nici din umanitarism, nici de dragul dreptății ci în schimbul unor câștiguri ispititoare, atunci scârba ce ne cuprinde nu se poate descrie prin vorbe și ne întrebăm nedumeriți: cum pricep acești oameni să-și apere țara și neamul, dacă pentru bani încearcă să susție pe cei ce amenință siguranța acestei țări.

În dorința lor de a câștiga bani, cât mai mulți bani, săvârșesc fapte pe care mai târziu desigur le vor regreta.

Sămani oameni nenorociți!
Vladimir Nițoară.

Cuvântul nostru

Reforma agrară și țărănimea

Nu vom cauta ca în acest articol să stabilim ale cui sunt meritele că țărănimea a ajuns să stăpânească astăzi în cea mai mare parte pământul care-l lucrează. În timpul războiului mondial masele poporului au luptat cu în-sufletire pentru apărarea gliei moștenită dela moși-stramoși și prin aceasta s'a dovedit, că între apărătorul acestui pământ și între muncitorul lui, trebuie să fie o legătură strânsă, legătura de proprietate, care să îndemne țărănul la o cât mai mare iubire de patrie și să-i asigure un viitor, ca și el să poată progresa în bună stare și cultură. Eroismul păturii de jos a poporului deoparte și cuvântul vremii de altă parte au făcut pe conducătorii statelor să înțeleagă, că viitorul și progresul statelor va fi asigurat numai dacă o liniște și mulțumire generală este realizată, iar bogăția oricărui stat există numai atunci, când fiecare dintre cetățeni are la îndemână toate mijloacele ca prin munca sa să-și asigure un trai bun și mulțumitor.

În scurt timp țărănimea va stăpâni pământul ce-l muncește bucurându-se de toate foloasele acestuia. Prin reforma agrară temelii țării, țărănimea, a câștigat o în-tăritură puternică spre binele ei și fericirea statului.

Toate foloasele cari le prezintă însă reforma agrară vor dispărea cu timpul, dacă țărănimea nu va ști să câștige o nouă orientare în modul de a-și alege mijloacele de viață.

Țărănul nostru e obișnuit de veacuri să rămână legat de glia pe care a muncit-o. Tot această tradiție a fost și în creșterea copiilor lui. Cea mai mare parte a băeților a crescut cu coarnele plugului în mână așa că celelalte căi de câștig ale vieții economice, de exemplu comerțul și industria, au rămas aproape părăsite de români. Să privim în orice oraș și vom vedea cât de puține firme de comercianți sau industriași sunt în mâinile Românilor. Acest fapt trebuie să ne dea de gândit și țărănimea e chemată, țărănimea are datoria națională să lucreze în viitor astfel, ca și aceste căi ale vieții economice să fie naționalizate, româ-nizate.

De sigur că aceasta în-seamnă că țărănimea să rupă cu obiceiul vechiu de a îmbrățișa numai cariera muncii pământului, cu toate că acum l se dă mai mult pământ de muncă. Atât interesele sta-

tului cât și interesele țărănimii o cer aceasta.

Pentru a înțelege cât mai bine cele afirmate aci să luăm un exemplu.

Să zicem că într'o comună trăesc acum cu ocazia improprietății 1000 de țărani capi de familie și toți au primit 10.000 de hectare, adică câte 10 hectare foarte fi-resc ca fiecare prin munca sa și a familiei să poată câștiga îndeajuns pentru a trăi cât se poate de bine. În fiecare familie însă există băeți și fete. Aceștia vor ajunge timpul însurătoarei și obiceiul vechi e ca fiecare ruia să i se dea ceva. Fiecare va primi câte ceva astfel că o parte din pământul familiei trece în alte familii. Se întâmplă însă că moare capul familiei. Băeții rămași vor căuta fiecare să câștige pârțicia lui de moștenire și iată că averea de 10 hectare ce o avea familia acum, se descompune în mai multe părțicele, cari scad din timp în timp.

E ușor de înțeles, că peste 50—100 de ani vom avea din nou familii întregi fără pământ, iar alți din nou vor câștiga prin cumpărare averile celor sărăciți.

Iată prin urmare că mult dorita reforma agrară peste un oare și care timp, cu tot binele ce-l prezintă azi, va ajunge să rămână un fapt al trecutului istoric, fără ca scopul dorit, *fericirea țărănimeii*, să fie atins pentru totdeauna. Vom avea prin urmare din nou muncitori de pământ fără avere cari vor trebui să lucreze moșii ale altora. Vom avea între țărănime din nou proprietari bogăți și din nou nemulțumiți, cari să ceară o nouă improprietărire. Și e firesc că oricâte improprietăririi s'ar face, rezultatul lor va fi acelaș, dacă țărănimea va rămâne să dea creșterea de până acum băeților, ei, dacă țărănimea va căuta să crească din băeții de țărani, numai țărani.

Vedem deci că toate foloasele ce le prezintă reforma agrară pentru țărănii de azi, ea nu va avea nici o însemnătate desorbită pentru țărănii de mâine, dacă cei de azi vor cugeta ca și cei din trecut.

Pentru-ca țărănimea să se poată bucura pentru totdeauna de foloasele reformei agrare e o singură deslegare: *Nu mai este permis ca țărănul să crească din băeții săi numai țărani.*

Băeții țărănilor trebuie să

pornească spre comerți și industrie. Fiecare prin noua meserie ee o va învăța câștigă o avere sigură și folositoare iar cel care rămâne acasă la coarnele plugului va putea stăpâni în întregime moșia câștigată prin reforma agrară. Iar dacă cel rămas țărăn va trebui să dea partea de moștenire fratelui său care a ajuns comerciant sau industriaș el nu va fi silit să dea din pământul lui, ci-l va despăgubi prin bani. Comerciantul sau industriașul nu are nevoie de pământ ci de cât mai multe parale. Iată prin urmare că în acest fel moșioara câștigată prin reforma agrară, va fi de folos și celui care rămâne s'o lucreze și acelaia care a îmbrățișat ocupația nouă.

Iar prin acest nou fel de a crește copiii, câștigul e atât al țărănimeii cât și al statului.

Țărănimea se va bucura pentru totdeauna de foloasele reformei agrare. Fiecare țărăn stăpânind aceiaș moșie va ști s'o lucreze cât mai bine, să stoarcă cât mai multă bogăție din sânul pământului, iar de altă parte fiii de țărani ajunși comercianți și meseriași vor spori numărul românilor pe aceste două căi ale vieții economice a statului. Prin stăpânirea lor banul nostru care azi trece în mâna străinului îmbogățindu-i pe ei, va trece în viitor în punga fiilor lor de țărani deveniți comercianți și industriași. Imbrățișând și aceste meserii. Români nu vor fi siliți să trăiască numai din bogăția pământului, ci și din comerț și industrie.

Folosul statului din această nouă proiectare a țărănimii e ușor de înțeles. Pe de-o parte acei cari rămân la coarnele plugului vor fi mulțumiți pentru totdeauna. Statul nu va mai fi silit să afle noi mijloace ca să asigure fiecăruia bucățica de pâine astfel că liniștit se va îngriji de alte lucruri cari să aducă fericirea cetățenilor lui. De altă parte prin îmbrățișarea comerțului și a industriei Români vor fi aceia cari se îmbogățesc din venitele acestor ocupațiuni. Dela sine se înțelege că un român în cazuri de lipsă va ajuta cu mai multă tragere de inimă tot ceea ce obosește să facă statul pentru fericirea cetățenilor lui.

Reforma agrară va avea deci numai atunci urmările dorite pentru țărănime, dacă țărănimea va ști să dea creșterea cuvenită băeților de țărani, ca ei să nu se îmbulzească numai ocupându-se cu munca pământului.

Partenie Arin.

Pocăiții

La poporul nostru a prins, încă înainte de războiul cel mare, o boală nouă, care se răspândește acum tot mai mult. Boala e cu atât mai primejdioasă, cu cât ea cuprinde *sufletul*, totdeauna mai greu de vindecat.

E vorba de o lege nouă, adusă înainte de război din țări străine și prinzând rădăcini. Tot mai adânci, acum după război, în toate părțile României mari. Înainte de război, numărul Românilor, cari se lepădau de vechea lor lege creștinească, nu era mare și cu toate că tot străinii propovăduiau legea cea nouă, aceștia deocamdată nu urmăreau de dreptul stricarea statului și a neamului românesc. Acum încă e dovedit, atât în Transilvania, cât și în Basarabia, că propovăduitorii legii celei nouă sunt nu numai străini de neamul nostru, ci de dreptul dușmani ai României. Căci dintre toate învățăturile mincinoase, cu cari îngreuează capul celor slabi la minte, dacă mai ales sunt acelea, pe cari caută să le înfigă dușmanii neamului nostru în sufletul celor rătăciți:

1) că nu există deosebire de neam pe pământ sau și dacă există, ea nu trebuie băgată în seamă;

2) că nu trebuie făcut serviciul militar.

Aceste două învățături ne arată mai bine, ce urmăresc învățătorii mincinoși, și de neam străin. Două neamuri ne sunt încă dușmane de moarte: Ungurii și Rușii. Și unii și alții, oricâtă hulă vărsau asupra neamului nostru, totdeauna s'au silit, ca pe Români, cari au ajuns sub stăpânirea lor, să-i silească să-și lapede limba și să se facă Unguri sau Ruși. Se vede deci, că în sinea lor erau conviuși, că noi suntem un neam nobil, care ar putea contribui la îmbunătățirea neamului lor muscălesc sau ungu-resc. Văzând acum, că aproape toți Români au scăpat de sub jugul străin, dușmanii noștri de veacuri nu și-au pierdut speranță, că odată și odată tot vor încălca din nou cel puțin asupra unei părți dintre noi, și pentruca atunci să ne găsească mai pregătiți pentru contopirea noastră în neamul lor, caută să samene în sufletul Românilor nepricepuți și slabi ideea, că pe pământul nostru românesc nu ar exista Români, Unguri, Ruși, Nemți și alți, ci numai *oameni*. Ear pentru timpul, când vor crede momentul potrivit să ne atace pentru a ne subjugă de nou, încearcă să întunece suf-

letul Românilor cu învățătura, că e păcat să porți armă și să te aperi. În felul acesta ei speră, că năvălind odată asupra noastră și fiind Români de credința cea nouă greșită, vor suferi cu ușurință din nou stăpânirea străină.

Cei ce răspândesc aceste învățături și altele de felul acesta, apoi ceice cred în ele sunt cunoscuți sub numele de *pocăiți, mucări, nazarineni, nazarieni*.

În cele următoare vom arăta netemeinicia acestor învățături și rugăm totodată pe toți cei cu mintea luminată, cari vin în atingere cu poporul, să-l lumineze și în privința aceasta. Căci într'adevăr învățătorii cei mincinoși caută a priade tocmai pe cei cu învățatură mai puțină și mai mărginiți la minte și cum de aceștia sunt totdeauna mai mulți, decât de cei luminați prin învățatură, ne putem ușor închipui mărimea primejdiei naționale, când străinii dușmani vor ajunge stăpâni pe sufletul poporului nostru.

Se înțelege, că cei dinți chemați la luptă sunt preoții noștri. Parte mare dintre ei au înțeles chemarea vremii și îndeosebi în Transilvania s'au organizat și se organizează tot mai bine pentru această luptă. Căci nu trebuie să uităm, că între *pocăiți* sunt și de aceia, cari s'au lăpădat de legea strămoșească pentruca la preotul lui nu vedeă destulă râvnă pentru mângăerea creștinească a păstorilor lui, nici viața păstorului nu eră destul de creștinească. Oricum ar fi însă, primejdia fiind națională, tot Românul cu dragota de neam, fie cleric sau mirean, ofițer sau civil, învățător sau plugar luminat, primar sau jandarm, trebuie să muncească și pentru împedecarea dușmanului de-a turbura sufletul Românilor cu învățături mincinoase, și pentru luminarea celui rătăcit.

Victor Lazăr.

RECITII
SI RASPANDICI
ZIARUL DOSTRU

CULTURA
POPORULUI

CE TRAEȘTE PRIN
DOI SI PENRU DOI

ZIARUL DOSTRU
NU PRIMESTE SUBVENȚII
DELA NIMENI — DECI A-
BONATI-DA CAT DE MULT

Pagina literară

Om fără inimă

I.

Doamna Veronica Fabian moto-
tofi repede mânușile subțiri și le
aruncă pe mesuța dela oglindă
răsturnând câteva sticlute mici cu
diferite mirodenii trebuincioase
amănunțitei sale găteii. Apoi cu
mișcări feline își scoase pălăria și
deodată privirea îi rămase fixată
în oglindă. Par-că mal adânci și
mai dese erau micile încrețituri de
la ochii. Timpul neândurat și crud
brăzda din ce în ce mai puternic
fața sa, atât de frumoasă odinioară
și gândul îi fugi cu durere spre
viltorul apropiat care nu-i surădea
de loc.

Ea, femeia frumoasă de odinio-
ară, atât de anturată și curtenită,
ea, care în drumul său plin de
aventuri galante și sentimentale,
nu găsisse un bărbat care, mai
curând sau mai târziu, să nu cadă
în mrejele ce-i le întindea cu di-
hăcie, ea, care nu pricepea viața
decât într-o necurmată și variată
lubre, ce se va face oare când
farmecul tinereții va dispărea?

Se lasă leneșă în fotoliul din
fața oglindei și închise ochii.

Eri, după cincisprezece ani l-a
fost dat să-l întâlnească din nou
pe Vintilă Brumarul singurul bărbat
pe care l-a iubit cu adevărat
și care totuși a rezistat la toate
tentativele sale. Cincisprezece ani!
Căți fluturi nu-și au ars aripile la
văpara ochilor ei negri în acest
răstimp de vreme.

Din ceața groasă a trecutului
prinde a se infiripa chipul unui
tânăr înalt cu ochi mari albaștri
cu plete castanii și ondulate și un
zimbet de o nesfârșită duioșie lu-
minează fața doamnei Fabian. E
Brumarul, așa cum îl știa, așa cum
era pe atunci.

L-a revăzut eri la o prietenă a
ei și o undă de căldură i-a învă-
luit inima; dar când Brumarul foarte
serios, a răspuns cu o simplă în-
chinare la recomandarea gazdei,
ca și cum ar fi văzut-o pentru
prima oară, un fior de durere,
lucru necunoscut pentru doamna
Fabian, a săgetat-o puternică. Din
toată atitudinea lui Brumarul ca și
din vorba lui cumpătată și rezerva-
tă a înțeles, că el nu vrea să-și
mai amintească trecutul, că a uitat
sau se face că l-a uitat. Nici o

privire mai semnificativă, nici o
aluzie la trecutul îndepărtat.

— N'ai iubit nici odată, dom-
nule Brumarul? întrebă amfitrioana.

— Nu-mi aduc aminte, răspunse
el liniștit.

— E extraordinar, zice doamna
Fabian privind-l.

— Nu mi se pare. Sunt unele
firi curioase; fac parte dintre ele.
Dacă amorul adânc și puternic
cere să se renunțe și la judecată
și la bun simț căutând să stăpâ-
nească pe individ numai prin fi-
ranța sentimentului și face din el
un automat care se mișcă c'o pr-
vire, cu'n zimbet, cu'n gest, atunci
eu, care n'am fost nici odată în
această stare, declar cu oricare
mândrie că n'am iubit niciodată.

Pentru prima oară doamna Fa-
bian auzea asemenea vorbe. Și
cum stă în fotoliu cu ochii închiși,
ca pe o pânză de cinematograf
prind a se depăna imagini și în-
tâmplări din trecut. Se vede într-o
frumoasă noapte de August, reze-
mată leneș de brațul lui Brumarul,
rătăcind în lunca de pe malul Si-
retului în ploaia razelor de lună,
pe când odată cu mormurul apei
asculta șoptele de iubire atât de
frumos spuse de Vintilă. Și dacă
nu-și mai amintește bine nici dis-
cuțiile serioase ce le avea cu el
nic vorbele blânde de dragoste
eternă pe care i-le șoptea, par-că
simte și acum arsura unei sărutări
furată pe neașteptate atunci, în
noaptea argintată de luna plină,
care-l privea cu duioșia unei blân-
de confidente a tuturor iubirilor
din lume. Cât n'ar da să mai
simtă odată senzația nespuse
de dulce din acea neuitată clipă!

Și rezeamată cu capul de fotoliu,
cu ochii închiși, trăește rând pe
rând clipele fericite îngropate în
noaptea trecutului și reînviata acum
ca prin farmec la revederea neaș-
teptată alui Brumarul. Doamna Fa-
bian nu poate pricepe cum a uitat
Vintilă zilele fericite de odinio-
ară, pe care ea nu-le uită deși
a avut atâtea aventuri sentimen-
tale. Nu înțelege mai ales rezerva
lui de acum când s'ar putea folosi
de libertatea de care amândoi se
bucură.

O dureroasă îndoială îi strânge

inima și se întreabă dacă atunci
ei a iubit-o sau a fost prada unui
vis. Caută să-și analizeze starea
sufletească ce o chinuște și nu
poate ști dacă iubirea ce simte că
renște e redeşptarea celei vechi
sau ea isvorește din mândria ei
de femeie frumoasă care nu are
siguranța că a fost iubită de sin-
gurul bărbat ce i-a fost drag cu
adevărat. După o scurtă ezitare
se hotărăște să-i scrie.

În camera mohorâtă și întune-
coasă a otelului în care desănsese
Brumarul pentru scurțul timp cât
avea să rămână în Vaslui, lumina
pătrunde cu greutate prin perde-
lele lăsate până în podele. Un
scârțâit prelung și enervant al ușei
il face să ridice capul și lăsa din
mâna cartea în care citea.

— Ce vrei frate Ifig? întrebă
el chelnerul.

— Aveți o scrisoare.

— Bine, pune-o pe masă.

— Asta cere răspuns, zice in-
sinuant chelnerul. Și chiar așteaptă
aici acel ce-a adus-o.

— Taci bre! Ad-o 'ncoace și
fă mai multă lumină. Am să răs-
pund.

Cu mișcări leneșe Brumarul des-
făcu plicul mic și parfumat, trecu
o repede privire peste șifurlele mă-
runt și repezit scrise și se opri
la iscalitură: Veronica Fabian. Un
zimbet de o clipă îi luminează chipul,
apoi serios, rezeamat cu cotul pe
pernă, cefi scrisoarea doamnei
Fabian:

Domnule Brumarul!

Dumneata, care analizezi cele
mai ascunse sentimente omenesti
cred că ai fi în măsură a-mi lă-
muri starea sufletească a unei bune
prietene, care în momentul de
față este prada unei grozave în-
doeli. Ași dori să-ți pot explica
verbal chinurile ei, dar pentru a-
ceasta e nevoie să-te deranjezi a
veni până la mine. Din scurta
întrevedere de eri, am constatat
însă că în cei 15 ani de când nu
ne-am văzut ai devenit un faci-
tium, un singuratic, și mi-e teamă,
că nu vei avea bunăvoință să-ți
abați o clipă din drumul d-tale
spre a mă vizita, decât doar în
cazul când sentimentele vechi ar
reînvia și n'ai avea voința a-le
îunăbuși.

În orice caz aș dori să știu
părerea d-tale, dacă primul amor

— S'o cumpărăm.

— S'o cumpărăm. Si gând e
vorba de muncă, las' pe noi.

— Asta, așa-l.

— Să ne fie cu noroc, zise
Stanciu ciocnind păharul cu al lor.

— Amin, neica.

Apoi făcând cruce, se ridicară
dela masă. După câteva zile cum-
părării moșia, pe 32000 lei și
luară hotărârea să vândă tot ce
aveau la oraș și să se mute la
fară.

— Să facă Stanciu nunta și ne-
mutăm, numai de-o vrea nevasta.
— Leanca? zise Stanciu. Se
poate să nu vrea? Merge și'n
fundul lumii cu mine, zise Dumitru,
că doar ne iubim.

Seară când fuse la ei, pusesă
la cale nunta și ziua plecării.

Vazică mergi, cărciumare așa?
glumi Stanciu cu Leanca, făcând
alinzie că era fată de cărciumar.

— De ce nu pânzarule rase fata,
la o lună după nunta să-și gătiră
de drum. Casele însă în care fu-
sesse cărciumă le închiriară.

— Ști, zise Dumitru, tof e bine
s'al un colțisor sigur la oraș.
Măine, poimăine s'o plicțiși băta-
tul, la moșie, să nu umble din
casă în casă cu chirie.

GRIIĂ

Aseară o negură deasă
Din deal s'a lasat peste văi,
Și lumea grăbea către casă
Pe umede căi

Eram la fântâna din câmp
Și-o bura din neguri cerneă,
Și bura cu vântin' răstâmp
Mai rece curgeă.

Umplusem ulciorul și'n tremur
Zoream la întors către casă. . .
De-odată pământin' cutremur
Sub negura deasă,

Și cât ai clipi, el, Băduca,
Pe calul cel negru-a trecut,
Și'n păclă peri ca năluca
Cu gându'n trecut.

O clipă departe'n câmpie
Un cântec marmură în Napte,
Și'n urmă . . . dar cine mai știe;
Câmpia tresaltă în noapte.

Și n'a mai venit de aseară. . .
Băducul meu unde petrece?
Că-i noapte și-l negură iară
Și noaptea de toamnă e rece. . .

G. Talaz.

poate renaște cu aceeași putere
după o lungă trecere de timp.

O strângere de mână dela acela
care nu uită, iartă și speră.

Veronica Fabian.

II.

Doamna Fabian chinuită de ne-
răbdare, aștepta răspunsul lui
Vintilă.

Cu deosebită îngrijire alesese
rochia ce-o aranja mai bine, per-
duse o oră în fața oglindei cău-
tând să ascundă cu măiestrie ur-
mele lăsate de ani, se plictisise
cu rebelul păr alb, care neconte-
nit eșea la suprafața și acum după
o ultimă revedere amănunțită se
apropie de geam ca să vadă cu

un minut mai înainte sosirea ser-
vitorului. Clipele i-se păreau ore
și o neliniște chinuitoare o făcea
să se îndoiască de venirea lui
Vintilă. Cu un oftat de ușurare se
repezi spre ușă și după câteva
clipe reveni având scrisoarea mușt
așteptată. Cu'n gest nervos stăie
plicul și-l aruncă pe masă. Dar
dela primele vorbe cetite sângele
ii fugi din față și lăsându-se mă-
mult fără voce pe un scaun, ceti:

Doamnă!

Nici odată n'am căutat să răs-
colesc trecutul. Fiecare om are în
cartea vieții sale pagini pe care
n'ar vroi să le mai citească. În
special pentru mine, care am avut

— Ce să le fac, coane, dacă s'
tare proști și îndărătnici?

— Te înșeli' nu's proști. Tăra-
nul face de l'indemni și când vede
și pe altul c'a făcut. Ia să-l in-
demni D-ta și să-i vedeți, să vezi
cum se schimbă lucrurile, să vezi
numai cum satul ia altă față.

— Greu, greu de tot.

— Orice lucru e greu de făcut
când nu'l încerci.

— O fi, zise primarul îndăpăr-
tându-se, acru la față, că fusesă
luat în primire. Lăutraril tăcură.
Danțitorii, obosiți și înbujoși de
joc se trănără parte prin iarbă,
parte pe podeau pridvonului, ster-
gându-și fetele și suflând de căd-
dură.

— Stanciule, zise Dumitru când
tânărul luase loc la masa lor, ce
ai zice tu, să fi primar aici?

— Doamne, nene Dumitru ce-
mai veni în gând!

— Ce bine ar fi, zise Leanca
bătând din palme, a-și fi primă-
reasă, zău nene Dumitru.

— Dar nu m'ar pricepe.

— Cât timp vol trăi, ai să te
pricepi, pe urmă nu-ți mai trebuie
dăsealie. Carte al, 4 clase de
ceu.

(Urmare). Angelo Stătescu.

Prin muncă

— Ai de ceva să te plângi?

— Nu, nu zic.

— Eh! Iată și carele! veniră.
Frumoase lemne.

— Și costă.

— Dai și fac.

Tăranii traseră în ogradă. în
"curtea depoului" cum spunea Nea
Florea. Prin intermediul lui Du-
mitru, cumpărase dela un vecin,
un petec de pădure, aproape de
oraș. La început, Dumitru le tăia,
pe urmă când mergea câștigul luara
oameni, iar el conducea afacerea,
iar acum, dădea două părți lui
Nea Florea iar alte două le punea
la economie.

Și cum destinul îi adunase pe
câteși trei la un loc, cu multă chib-
zuială strângeau ban pe ban, al-
cătund o stare ce creștea zi pe
zi, și numai prin muncă fără pre-
get, de li se dusesse buhul în oraș,
de oameni cu grăja lui Dzeu, buni

la suflet, cumpătați și cu bani dol-
doră la chimir. La prânz luau masa
împreună, când făceau socoteala
cheltuielilor și puneau la cale ce
mai aveau de cumpărat și de
'mbunătățit.

— Nea Florea, zise Dumitru,
din munca noastră, D-ta ai 10000
la bancă, 7 mii eu și Stanciu tot
pe atâta, bani gata fără să punem
la socoteală casele, marfa și pe-
tecul de pădure. Uite ce socoteală
facui. Să vindem pădurea. Imi
bate un cumpărător capul cu vre-o
12000 lei și cu banii noștri fac
tocmai 36000 lei, cât costă moșia
lui Gheorghiu avocatul. De-o da
pe 30000, să facem târgul și tot
ne mal rămâne vre-o 6000. Ce
ziceți?

— De, știu eu? dete din cap
Nea Florea. Rău n'ar fi.

— Și eu cred c'ar fi bine. Pă-
mântul tot sfânt e. . .

Din toate

numai decepții în tinerețe ar fi cel puțin o imprudență sentimentală să răscolească dureri așa de bine acoperite de cenușa vremii.

Scrisoarea d-tale atât de neașteptată m'a surprins, făcându-mă să-mi amintesc de un bun prieten al meu, cu care odinioară împărțeam bucurii și dureri, un prieten pe care de multă vreme îl uitasem.

Pe vremea când eram împreună aubea o femeie. O lubea cu toată puterea sufletului său setos de dragoste, cu toată naivitatea celor 20 de ani ce-i avea pe atunci, o lubea cu patima, încrederea și visurile ce le poate avea cineva numai în tinerețe. Eram confidențialul său. Știu că din femeia iubită își făcuse un idol, știu că spera într-o "eternă iubire" și că alături de ea, îndemnat, încurajat și încalzit, nădăjduia să poată răzbate asupra furtunilor vieții.

Ce naiv! Nu-i așa doamnă? Să crezi într-o eternă iubire și să te sprijini pe credința unei femei. Dar cumplit a fost pedepsit. Nenorocitul!

O toamnă finu iubirea lui. O cunoscuse înainte de îngâlbănirea codrului și n'apucase a veni zăpada când îngrozit de ascunzișurile sufletului ei ușor, a părăsit-o fără nici un cuvânt de reproș. Dar în acest scurt timp câtă sfârși toate dureri, ce zdrobire morală, când s'a văzut prăbușit dela înălțimea visurilor sale.

Sper însă că s'a vindecat pentru totdeauna de visul urât al iubirii și nu cred să-și mai sprijine toată speranța sa pe o bază așa de subredă ca credința unei femei. Nu s'au născut încă cele două fiii care să se iubească o întreagă viață și să privească lumea prin curată prizmă a bineului și frumozului, fără ca judecata lor să fie întunecată de stupidele considerenți de ordin inferior, atât de răspândite în societatea modernă.

Îmi amintesc doamnă, ultima întâmplare din scurții și nrătul vis de iubire al pricinului meu.

Ea era frumoasă și foarte mândră de frumusețea ei. Ați observat cred, în viața dv. atât de variată, femei care se mândresc cu frumusețea lor, — deși n'au nici un merit cu aceasta — și bazându-se numai pe ea, o podoaă atât de trecătoare, neglijează complex inima și spiritul, devenind niște păpuși complet străine de bine frumos și drept.

Nenorocitul meu prieten căuta o inimă care să-l simtă și un spirit naiv credea, că le-a găsit la femeia pe care o lubea cu toată puterea sufletului său. El vedea în purtarea ei o sinceră originalitate deși în fapt era o calculată cochetărie. O! doamnă, conveniențele sociale ne murdăresc sufletul, ne denaturează sentimentele, modelându-ne astfel ca să plăcem altora, ascunzând cu grijă adevărata noastră fire!

Intr'o seară prietenul meu veni pe neașteptate și intra fără să se anunțe în salonașul unde știa că o găsește cetind. Dacă în drumul său s'ar fi pomenit deodată pe malul unei înfrigorante prăpăști, încă n'ar fi simțit durerosul fior de surpriză sfâșietoare ce l'a avut în acea decizivă clipă. Pe canapea gâdea ea, având alături o carte deschisă, iar la picioarele ei ședea aproape culcat, cu capul sprijinit pe genunchi, un coleg de facultate frecvent vizitator al casei. El îi vorbea cu aprindere privind'o arzător iar ea îi mângâia ușor fruntea. Apariția neașteptată îi făcu pe amândoi să se ridice, și

la veni cu veșnicul surâs și cu mâna întinsă să-i zică „bun venit”.

Nu sunt în stare să-ți pot descrie grozavul proces sufletesc și valurile de durere ce-i strângea inima nenorocitului meu prieten. Și apoi ar fi zădărnici. Buna d-tale prietenă nu le-ar putea simți nici odată. El avu puterea să se stăpânească. Nici un gest care să-i trădeze slăbirea inimii, nici o aluzie răutăcioasă. Discutără puțin lucruri fără importanță și se retrase cu aceeași politețe, cu același calm, dar cu inima pustie, cu sufletul zdrobit. După o grea luptă cu el însuși reuși s'o uite.

Nu s'au mai văzut nici odată. Povestește, te rog, această mică întâmplare bunei d-tale prietene și sper că va avea explicarea durerii stări sufletesti ce o chinuște.

În ce privește adevărul ascuns în dictonul francez relativ la primul amor, iată părerea mea:

Dacă întâmplări grele despart două inimi ce se iubesc adânc,

puternic, sincer și independent de voința lor, sunt aruncate departe de valurile vieții, chiar dacă timpul cu mohorâta lui aripă aruncă pentru un moment uitarea, când se întâlnesc din nou, iubirea renaște cu aceeași putere. Însă, când din pricină bine hotărâte, ajungi a ură azi cu același putere cu care ai iubit ieri, nu mai poți iubi dragostea perdută ori câte sforțări ai face.

Nu învie morții, asta e sigur. O salutare dela acei ce nu iartă, a uitat, dar nu mai speră
Brumarul.

Doamna Veronica Fablan aruncă pe masă scrisoarea și ridicându-se repede șopti:

— Om fără inimă! Ar fi o prostie să-l mai iubesc. Și totuși...

Un oftat dureros îi ridică peptul plin, apoi privirea l-se opri la oglindă și cu un surâs aproape trist murmură:

— Încă nu sunt urâtă, mai pot trăi.

Vladimir Nicoră.

Demnitatea omenească

Un articol din legea penală militară, ar trebui desființat și anume; Art. 222 din codul justiției militare ce glăsuiește:

„Se pedepsește cu închisoarea de la două luni, până la doi ani, ori ce militar care lovește pe superiorul său, afară de cazurile de legitimă apărare a sa proprie sau a altuia, sau în caz de raliere a fugarilor sau de necesitate de a opri jafurile sau devastarea.”

Încă din 1907 când am publicat lucrarea mea de sociologie „Criminali Morali” vedeam posibilitatea unei reforme sociale atât de înaintate în cât întrezăream desființarea întregului cod penal. Și acesta nu ar fi o utopie, fiindcă realizarea ei se sprijină pe mijloace materiale reale, pe cultură, educație dreptate și în special echitate socială.

Până când societatea va fi în așa fel organizată în cât să nu mai apeleze la sancțiuni pentru menținerea conduitei cetățenilor, până în vremea în care, educația cetățenească va infiltra membrilor societății, respectul vieții și proprietății aproapelui, respectul cuvântului, desființându-se astfel crima și hoția, în cercurile restrânse ale societății s'ar putea întâmpla cu puțină bunăvoință experiența prenergătoare înființării unei societăți model.

În oștire în special, unde educația este mai disciplinată, unde controlul este continuu și însuși viața și rațiunea existenței armatei se sprijină pe ascultare înțelegătoare, pe supunere conștientă, pe disciplină erarhică obligatorie s'ar putea implini prima etapă, a vieții sociale conștiente, în care în viitor s'ar putea tinde către desființarea legilor penale militare.

Și prima experiență în această ordine de idei, s'ar putea face și ar trebui să se facă prin abrogarea prin desuetudinea, adică prin lipsa de ocazii, ce s'ar da în aplicarea art. 222. Codul Justiției Militare.

Prima directivă ce s'a dat în acest sens, a fost aceea ordonanțată prin'un ordin de zi pe întreaga armată de repauzului rege Carol I. ce hotărâse suprimarea bătaiei, a loviturilor corporale în armată.

De atunci autoritățile militare

superioare și apoi Majestatea Sa Regele Ferdinand I. a repetat hotărârea defunctului nostru rege, reușind să desființeze din moravurile armatei, bătaia, ce pe timpuri făcea parte din însuși metoda de învățământ și educație militară.

Rare excepțiuni s'au semnalat și se mai semnalează din vreme în vreme, excepțiuni ce sau reprimat în totdeauna cu toată asprimea legii cu tot disprețul întregului corp ofițeresc, cu roată desaprobaria socială.

Aceste excepțiuni, cărora oficial li s'au dat întotdeauna cea mai largă publicitate, dacă vor fi trecute în statistică și analizate se va face cu suferință dovada că sunt provocate de oameni fără pregătire ostășească suficientă, fără o cultură și educație specială necesară corpului ofițeresc.

Mărirea efectivelor, necesitățile armatei permanente, încă de multă vreme a obligat autoritățile superioare să deschidă mult mai largi porțile carierei militare. Selecțiunea nu sa mai putut face cu rigorile tradiționale și au pătruns în oștire, fiind introdusi în corpul ofițeresc, fostele grade inferioare, oameni cu pregătire specială, dar lipsiți de pregătire generală, tineri fără studii, cu învățătura redusă la câteva clase de gimnaziu, oameni ce au intrat în oștire ca după un naufragiu al vieții, viață în care ne reușind să-și facă o situație au privit armata ca un refugiu. Evenimentele precipitate din urmă, prin reducerea timpului de școală în școlile militare, prin activitatea și avansarea gradelor inferioare, prin imposibilitatea unei selecțiuni mai riguroase, a creiat pletora de excepțiuni.

Cu bună voința vechilor cadre de ofițeri, cu privegherea cadrelor de ofițeri cu studii și educație superioare de care spre fala țării este plină armată, se vor modela deprinderile și apucăturile de violență ce nu cadrează cu o armată conștientă și de valoare morală a armatei noastre.

Violențele vor dispărea definitiv prin concursul tutulor oamenilor de bine, prin convingerea și a celor ce nu au complexa noțiune a demnității de om, că această demnitate trebuie respectată.

Bătaia este un act degradator și pentru acela ce o primește fiindcă a provocato și pentru acela care o aplică în afara excepțiilor legale fiindcă dă dovada incapacității mijloacelor morale și intelectuale de educație, mult mai îndreptătoare de cât violențele.

Ori ce om are conform dreptului natural demnitatea lui personală ea nu trebuie știrbită prin nimic, cu atât mai mult un militar, ce prin chemarea sa este simbolul demnității naționale, are dreptul la cea ce se cuvine ori căruia muritor.

Un bun instructor, un ofițer de valoare trebuie neapărat să-și facă un cult din respectul demnității omenești a fie căruia dintre camarazii săi inferiori. În direcționarea spre scopul către care tinde armata, unificarea valorilor morale, infiltrarea forței morale necesare în războaie, formarea culturii militare speciale, educația riguroasă ce tinde la formarea disciplinei, trebuie să se întrebuițeze numai pedagogia bunului simț și a răbdării.

Vârsta la care tinerii sânt chemați în armată e cea mai giugăge prin înflăcărea ei naturală, oameni aparțin diferitelor medii sociale, de educație și unificarea lor cere o răbdare și o bună voință excesivă,

Fie care cunoștință militară, fie care exercițiu înscris în program, fiecare explicație, fiecare rigoare a educației ostășești, trebuie făcută cu bună voință, agreabil, cu explicația reală a scopului și folosului, fără pieticeală și comparativ cu capacitatea de asimilare a fiecărui individ.

Reaia voință să fie dezarmată prin bunătate, răutatea prin convingere, deprinderile rele, prin răbdătoare explicațiuni și supravegheri.

Maior I. Chiru.

O frumoasă manifestare a Orașei mari

La expoziția târg de mostre din București se remarcă dela intrare o singură construcție mai de seamă; e pavilionul ridicat de Camera de Comerț și Industrie din Oradea-Mare, pentru expoziții din Bihor, Sătmăr și Maramureș. E o clădire uriașă, față de toate celelalte, așezate la intrare, pe stânga, și a fost construită exclusiv cu materialul dus din Ardeal, sub directia conducere a prezidentului Camerei din Oradea-Mare, d. I. V. Fetu care a adus un imens serviciu inițiatorilor expoziției târg de mostre. Planul marelui pavilion al Orașei-Mari aprăține inginerului-arhitect Fr. Spiegel D. dr. Ion Pop, secretarul d-lui Fetu, are deasemenea o bună parte din meritul frumoasei realizări de care vorbim,

Pavilionul are o lungime de 56 m, pe 18 m. și are numeroase compartimente deschise, estetice amenajate. Prevăzut cu geamuri multe și înalte, e cât se poate de bine luminat. Expozanții însriși sunt peste 40 cari toți s'au întrecut în a-și prezenta producțiile lor cele mai reușite cu cari ne putem fătii.

Dealiminteri pavilionul Orașei-Mari e sigurul care va rămâne, fiind de o construcție din cele mai durabile.

Vorbii românește

Pornim în al treilea an de când ținuturile subjugate de inamic, au fost ocupate de români, eliberate din lanțurile robiei, scăpate de suferințele și umilirile pe cari le-au îndurat românii, dela dușmanii noștri seculari, și cu toate acestea, cu părere de rău văd, că frații noștri desrobiți uită vremea când așteptau cu nerăbdare libertatea, spre a putea glăsuși, în scumpă noastră limbă românească. A!, oare în 2 ani și mai bine n'au avut timp să se obișnuiască cu limba adevărat românească?

Ori oare sântem atâta de grei de cap și rău voitori că să nu vorbim limba română, când până acuma de abea de găseam prilejul s'o vorbim?, iar azi când avem toate libertatea de a vorbi și gândire să mai rostim limba aceloră după urma cărora nu am unțurat decât nedreptăți și împărări?

Până când în treburile noastre cu autoritățile să întrebuițăm limba maghiara sau rusă, până când să primim și să dăm acte oficiale, plângeri și mai știn eu ce în altă limbă decât a noastră?

Până când în vorbirea noastră de toate zilele între prieteni români, să rostim tot limba vrășmașilor noștri?

Unde te duci și ori unde te întorci, nu auzi de cât limbi străine, și lucrul cel rău e că tocmai românii ardeleni sau basarabeni făptuesc greșeala de a nu se desbrăca odată pentru totdeauna, de năravul atâta de înrădăcinat, de a uita că n sufletul lor bătea o inimă de români, și că datorita lor de căpetenie e tocmai să învețe românește și să îndemac și pe ceilalți străini să se trudească a ne învăța limba.

Căci altfel străinii vor prinde credințe — și ne vor râde în față când noi le vom vorbi, limba lor și nu pe a noastră.

Vorbii românește pentru D-zeu!

A. S.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperativei din Transilvania și Banat, Str. Lunel 54, Cluj.

Istoria — Țara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Așezarea altor neamuri printre Români

Alți Germani

Ne-am ocupat mai cu amănunțiu de seminiția germană a Sașilor, pentru că aceștia sunt cei mai vechi coloniști pe pământul românesc și au avut, după cum am văzut, o influență mai mare asupra unei bune părți a poporului românesc din Transilvania.

Un alt grup mare de coloniști germani sunt așa numiții *Svabi din Banat*. Svabii sunt Nemți din Germania de sud și erau cunoscuți și Romanilor celor vechi sub numele de *Suevi*. Colonizarea lor în Banat a început în veacul al 18-lea. Prin pacea de la Passaroviș, 1718, încheiată în urma unui lung război între Austria și Turcia, Banatul limășan scăpă de sub stăpânirea turcească și ajunse sub Austria (nu Ungaria.) La data aceasta, după statistica făcută de autoritățile militare de atunci, majoritatea absolută a populației din Banat o formau Români. În partea dinspre Transilvania, adică în cea muntoasă și deluroasă, satele erau mai dese, în câmpia dinspre Tisa mai rare. În colțul sudvestic al Banatului se aflau în Sârbi amestecați încă cu mulți Români veniți din Macedonia.

Dela început, administrația austriacă și-a pus de gând să germanizeze și catolizeze Banatul. Începutul s'a făcut cu Timișoara, dându-se ordin, ca în cartierul (mahalaua) cetății din acest oraș să fie puși ca locuitori numai Germani (Nemți) catolici, scutiți de biruri (dări) pe mai mulți ani și având și alte favoruri mari. La 1726, consiliul austriac de război din Viena dă ordin, ca în Banat să se admită coloniști numai catolici. De ducă s'au adus Germani mai ales din Germania de Sud, dar și puținii Francezi, Italiani și Spanioli. Aceste trei neamuri din urmă au perit, fie că i-au omorât frigurile de iarnă, fie că s'au contopit cu Svabii.

Coloniștii aceștia au fost așezați ca țărani liberi, la început în ținutul cel mai roditor dintre Arad și Timișoara, întemeind cu ei sate mari și dându-se fiecăruia loturi mari de muncă. Statul le-a făcut dela început case bune, suri, proproane, le-a dat vite, unele de plugărie, semințe, le-a clădit biserici și școli, toate gratuit. Românii și puținii Sârbi erau siliți să lucreze la construirea statelor svăbești. Cea mai mare crimă s'a săvârșit însă față de Românii din Banat, străvechii stăpâni ai acestui pământ românesc, prin ceea, că Românii fură alungați din satele lor, moșiile li se luară, pentruca să fie date acestor oaspeți nepotriți. Această rapire a înîmpinat însă din partea Romanilor cea mai îndărătnică împotrivire. Atunci stăpânirea austriacă slobozi împotriva lor batalioane întregi de soldați, cari să-i aducă prin mijloace barbare, bățși și schingiuiri, la supunere. Urmarea a fost că temnițele se umplură de Românii apărători ai vetrei strămoșești, alți mulți formară cete de lăuduci, cari din adăpostul codrilor și al uriașelor stufuri atacau pe spătorii averii lor. Nu e mirare, că scrierile de atunci dar și de mai târziu, ale străinilor vorbesc

Strămoșii noștri

Nașterea Poporului Român

Ne-a ajutat Dumnezeu și am ajuns stăpâni la noi acasă. Dela un capăt până la cel alt al Ardealului și mai departe încă, în Banat până la Dunăre, și peste munții Apuseni, până în câmpia Tisei, până sus în munții Maramureșului, și în Bucovina, cea supusă până ieri Nemților dela Viena, ori în Basarabia scăpată de apăsarea aprigă a cizmei muscălești, paste tot răsună astăzi voioasă dulcea noastră limbă românească. Nimeni nu mai are îndrăzneală să ne-o hulească, ba chiar străinii înșiși, hulitorii de ieri, se străduiesc să o învețe.

Românii de pretutindeni (în acuma capul sus, se uită mândri în jurul lor, bucuroși că în sfârșit a venit și ziua dreptății. Și au pentru ce să se mândrească, căci mare fală e să te știi feciorul unui neam de 14 milioane de oameni, tot unul și unul, sănătoși, harnici și viteji, uniți în cuget și în simțiri, gata să-și verse sângele cu toată inima pentru păstrarea Unirii câștigate.

Iar străinii, cari au rămas printre noi, sunt puținii la număr, așa de puținii ca boabele de neghină în grâul cel bun. Numai pela orașe și în câteva ținuturi ale țării sunt ei mai adânc înfiți. Cei mai cuminți dintre ei au ajuns să recunoască faptul că așa trebuie să fie sfânta dreptate, că ce s'a făcut cu atâtea jertfe românești nu se mai poate desfăce și că cei mulți trebuie să fie stăpâni în țara lor strămoșească. Și cu vremea se vor pătrunde de adevărul acesta și ceilalți, cari stau încă la pândă, doar ne vor prinde vre-o clipă de slăbiciune.

Datoria noastră este să ne fim tari, străni laolaltă unul lângă altul, să ne îngrijim cu harnicie treburile noastre, fără să dăm ascultare îndemnurilor inveninate ale celor ce ne vor răul, ca să ajungă ei iarăși atot puternici. Numai așa ne vom putea păstra moștenirea dreaptă a neamului nostru românesc.

Căci al nostru este pământul acesta al României de când este lumea lume, și cei dintâi oameni, cari au tras aici brazda și au mânuit sabia pentru apărarea ei sunt strămoși de-ai noștri.

Toți streinii, veneticii, cari s'au încuibat printre noi, sunt veniți cu mult mai târziu. Ei au găsit aici pe înaintașii noștri lucrând pământul, pășcând vitele și trăind așezate

în sate risipite din câmpie până în creierii munților.

Despre strămoșii aceștia ai noștri, despre viața și munca lor pe pământul românesc și despre străduințele lor pentru a-l apăra împotriva altor neamuri, vreau să povestesc câte ceva aci.

În vremile de demult, înainte de nașterea lui Cristos chiar, țara noastră se numea *Dacia*, fiindcă pe aici locuia poporul *Dacilor*. Dacii aceștia sunt adevărații părinți ai noștri, căci din ei se trage neamul nostru românesc. Pe lângă Dunăre se numeau și *Geți*. Ei făceau parte dintr'un neam foarte puternic și numeros, care se întindea până departe spre miazăzi, peste Dunăre în țara bulgărească de astăzi și până peste hotarele țării grecești și turcești. Cu toții laolaltă se numeau *Traci*, însă aveau și alte multe nume, care li deosebeau pe Tracii dintr'un ținut, de cei din alte ținuturi, după cum și noi, Românii, ne numim astăzi Ardeleni, Bănățeni, Moți, Pădureni și Olteni, Munteni, Moldoveni. Unul dintre aceste nume era și acela al *Dacilor*, pe care li purtau Tracii dela miazănoapte de Dunăre, din cuprinsul regatului României de astăzi. Locurile lor de căpetenie se aflau în Ardeal, unde la adăpostul munților erau mai feriți de jafurile altor neamuri mai sălbatece, care roiau de amândouă părțile, atât în câmpia Tisei, cât și în cea a Dunării pe lângă Marea Neagră. Dacii nu erau un popor sălbatec. Ei trăiau mai bine decât vecinii lor din neamul Slavilor și Germanilor, cari rătăceau încă de colo până colo, fără locuințe statornice.

Erau oameni chipeși și sănătoși și purtau plete mari pe spate, întocmai ca Moșii de astăzi. Le plăcea să trăiască în sate, pe care le numeau *dove*. Ca să se poată apăra la vreme de nevoie își zideau cetăți de piatră și de pământ în locuri grele de pătruns, prin văile prăpăstioase ale munților.*) Orașe s'au ridicat mai târziu în părțile noastre, abia după ce Dacii au fost supuși de poporul Romanilor. Numai în Dobrogea noastră de astăzi erau pe atunci orașe frumoase, așezate pe malul Mării. Ele erau locuite însă de Greci, cari făceau negoț întins cu alte țări dela miazăzi și apus și cu Dacia din satele dimprejur.

Pe vremea aceea țara noastră avea păduri dese cari se întindeau din munți și până în marginea Dunării și a Tisei. Numai prin poiene și pe văile apelor puteau strămoșii noștri să facă plugărie. Semănau aceleași feluri de bucate, ca și țărani noștri, afară de porumb (cucuruz), care s'a adus abia de vreo 150 de ani din America. Dintre legume mâncau mai ales ceapă și usturoiu (aiu). Aveau podgorii întinse, de care îngrijeau bine, fiindcă Dacii erau strașnici băutori de vin.

Dar îndeletnicirea lor de căpetenie era creșterea viteilor. Din vârful munților până departe peste dealuri și câmpii se întindeau pășuni frumoase, pe care pășteau nenumărate turme de oi și vite.

Cărțile vechi scrise de Greci, cari erau mai învățați, ne povestesc că mâncau cu multă poftă lapte, unt și brânză. Erau deasemenea și vestiți crescători de albine. În părțile muntoase Dacii scoteau aur și argint pentru podobe, sare și fier. Erau prin urmare băeși, ca și țărani noștri din munții Apuseni, de pela Rodna sau Baia Mare.

Se îmbrăcau cu haine de cânepă sau de in, țesute de femeile dace și vopsite în totfelul de culori. Purtau însă și cojoace groase de oaie pentru vremea rece a iernei și nădragi foarte largi.

Țărani daci umblau vara cu capul descoperit, iar peste iarnă purtau căciuli țuguiate (ascuțite) la fel cu ale noastre. Numai boerii Dacilor aveau dreptul să se acopere cu un fel de pălării, prin care se deosebeau de cei săraci.

Ca toate popoarele vechi și Dacii erau păgâni, adică se închinau la mai mulți Dumnezei, dintre care cel mai mare era Dumnezeul cerului și al lumii.

Credeau că sufletul omului nu moare și socoteau viața aceasta de pe pământ ca o vreme trecătoare, plină de chinuri și de necazuri. Acolo, pe lumea cealaltă era pentru ei adevărata fericire. Moartea era deci mântuirea de suferințele traiului și începutul unei alte vieți veșnice și frumoase. Deaceia ei nu se temeau de ea, ci dimpotrivă o doreau și o căutau în războaie, ca să treacă cu cinste în viața viitoare de pe cealaltă lume.

G. Mateescu
Profesor.

de Români ca de un neam de hoși și de tâlhari, cum scriau și Sașii din Transilvania. Tratarea barbară a Romanilor nu încetase nici la 1768, când vine împăratul Iosif al II-lea prin Banat. În descrierea oficioasă a călătoriei se constată despre Români, că „sunt tratați rău, adesea sunt silți și sărăcosească locuințele, să lase altora (scriitorul neamș nu vrea să spună, că veneticiilor germani) moșiile lor și să plece în altă parte. Acesta îi silește să emigreze.” Vedem deci, că stăpânirea austriacă a fost cu mult mai barbară decât cea turcească.

Coloniștii germani au mai venit și în partea nordvestică a Transilvaniei (în înțeles mai larg), în ținutul *Sătmăruului*. Cei veniți în evul de mijloc au perit, maghiarizându-se. Boeri unguri au adus în secolul al 18-lea alți coloniști nemți așezându-i pe unii pe pământuri, de pe cari au alungat pe Românii băștinași.

Svabii din Banat, ca și cei din părțile Sătmăruului sunt oameni muncitori, dar în privința națională au fost poporul cel mai slab de sub fosta stăpânire ungară. Lipsiți de orice mândrie națională, cărturarilor lor s'au maghiarizat în timp de vreo 50 de ani în mare parte și dacă nu ar fi scăpat de sub stăpânirea ungară, nu ar fi trecut o sută de ani și și țărâniea s'ar fi maghiarizat. Stăpânirea românească s'a grăbit să le deschidă școlii cu limba de predare germană, pentruca și ei să se poată bucura de rodul marelui libertăți, pe care o au toate popoarele de alt neam de pe pământul românesc.

Numărul Svabilor din Banat trece de patru sute de mii, o parte mare din ei a rămas însă sub stăpânirea Serbei, cari ne-au răpit, cu învoirea aliaților noștri din Europa și a Statelor Unite din America, partea sudvestică a Banatului. Svabii din Serbia sunt foarte asupriți, ca și Românii de acolo.

Un număr mai mic de Germani, veniți din toate părțile, se găsește și în *Bucovina*, care e partea de miazănoapte a vechiului principat român Moldova. Ea a fost răpită la anul 1775 mișcându-se către Austria, care a cumpărat-o cu bani. În momentul răpirii, populația era românească, numai pela marginea de meazănoapte, și meazănoapte apus se pripășiseră Rutenii din Galiția, așezați la început ca slugi pe la moșiile boeresti și prin satele românești.

Îndată-ce a pus Austria mâna pe acest petec de pământ românesc, s'a gândit la colonizarea lui cu venetici, și anual cu Nemți. La început erau însă numai soldați, funcționari și meseriași, iar numărul nemților era la început, în anul 1778, abia de cinci mii de suflete. Mai târziu s'a întemeiat și sate de țărâni nemți, iar azi, pe câteva sate amestecate, sunt vreo 11 sate curat nemtești, iar numărul Nemților era în anul 1914 de 65 de mii. Și acestor coloniști nemți li s'au dat pământurile cele mai bune, lemn pentru construirea caselor, scutire de biruri și alte favoruri.

Victor Lazăr.

Știința pentru popor

IGIENA ȘI MEDICINA POPULARĂ

Legumele

Legumele se cunosc în vechiul Regat sub numele de *Zarzarav*, iar în Ardeal să zică *verdeturi*. Ele sunt acele vegetale sau părți din vegetale pe cari omul le mănâncă în hrana lui de toate zilele. Unele să mănânce întregi, cum sunt *ciupercile*; cele mai multe ne dau pentru mâncare numai unele părți, astfel: *spanacul*, *macrisul*, *păt urjelul*, *mărarul* etc., ne dau frunzele; *conopida* ne dă florile; *varza*, *muguri*; *mazărea*, *lintea*, *fasolea*, *bobul* ne dau semințele; *cartofii* (crumpenele, piciocele), *tuberculele*; *ceapa* ne dă bulbul, iar *morcovii* și *napii* rădăcinile.

Legumele cuprind ca materii hrănitore: *anilul* (amidonul, scoabeala albă), iar ca materii cvaternare: *legumina* sau *cazeina vegetală*, care este o substanță azotată; apoi *săruri*, *celuloză* și *apă*.

După felul compoziției, legumele să împart în *erbacee* și *amiliacee* sau *feculente*. 1. **Legumele erbacee** numite și *apoase*, fiindcă conțin multă apă, sunt de trei feluri: *azotate*, *valine* și *acide*. Dintre toate acestea cele mai hrănitore, dar nu în măsură așa mare ca cele feculente, sunt cele *azotate*, adică *ciupercile*, *conopida*, *sparanghelul* și *varza*, fiindcă ele cuprind o cantitate mare de azot, deși foarte puțin, căci abia 10 kilograme de ciuperci cuprind atâta azot cât un kilogram de carne. Legumele *valine* și *acide* nu sunt mai de loc hrănitore, fiindcă ele să compun în cea mai mare parte din apă și o țesătură celulară, numită *celuloză*, pe care stomacul omului nu o poate mistui. Apa variază între 80 până la 90 la sută, cum este la mazărea verde, frăcol verde, spanac și crastavefi, cari au cea mai multă apă. Pe lângă apă și celuloză, legumele *valine* cuprind săruri: fosfat de potasă, de sodă, de calce, de magneziu, oxid de fier și de magneziu, clorur de sodiu și de potasiu, iar cele *acide* cuprind: acid citric, malic și oxalic în cantități mari.

Legumele erbacee cari slujesc la mâncare sunt: *ceapa*, *prăjii*, *usturoiul*, *cimbrul*, *mărarul*, *pătrunjelul*, *țafa* și *barba caprei*, *pătăjelul* roșii (porodicele, tomatele) și cele *vinete*, *cicoarea*, *anghinarea*, *sparanghelul*, *lăptucile*, *măcrișul*, *spanacul*, *păstărnacul*, *sfecla*, *napii*, *țelina*, *morcovii*, *ridichile*, *crastavefi*, *varza*, *conopida*, *ciupercile*, *fasolea verde*, *mazărea verde*, *bobul verde*.

Legumele erbacee să mănânce întotdeauna proaspete, adică *verzi*: unele *crude*, sub formă de salată (lăptuci, cicoare etc.) altele așa cum sunt (ceapa, ridichile etc.) — sau să mănânce *fiartă* în apă (sparanghel, spanac, țelina etc.), sau *prăjite* (țafa și barba caprei), sau sub formă de *supă* de legume sau *ciorbă*.

Dintre toate modurile de preparare cele mai rele pentru stomac sunt salatele și legumele prăjite, cari sunt mai grele la mistuit, iar cele mai bune sunt legumele fierte și servite sub formă de *pirea* (legume făcăluite),

cum sunt: *spanacul*, *cicoarea* etc., sau însoțite de un sos alb (anghinarea etc.), supele sau ciorbele de legume, cari sunt sănătoase și răcoritoare, mai ales dacă legumele sunt bine fierte și zdrobite. În general să poate zice că legumele erbacee sunt foarte puțin hrănitore, cu tot adausul de unt sau untdelemn, ori alte grăsimi: așa de puțin hrănitore încât ele nu sunt de stare să întrețină forțele și noi cu drept cuvânt le-am putea pune între *condimente*, adaos între substanțele destinate ca să deie un gust plăcut mâncărilor și din acest punct de vedere ele sunt foarte trebuincioase (indispensabile).

2. **Legumele amilacee** sau *feculente* sunt mai bogate în substanțe azotate și prin urmare cu mult mai hrănitore decât cele erbacee. Cele mai de căpetenie sunt: *bobul*, *fasolea*, *lintea*, *mazărea*, *cartofii* etc. Semințele leguminoaselor sunt foarte bogate în fier, având de două ori mai mult fier decât carnea, mai cu samă lintea. Substanțele azotate intră în proporție de 25 la sută (fasolea, lintea), de 24 la sută (bobul), de 23 la sută (mazărea) și de 2 la sută (cartofii).

Legumele ferulente găsite cu grăsimi sunt aproape tot așa de hrănitore cași carnea și cu mult mai hrănitore fiind găsite cu carne. Poporul român mănâncă legume feculente în cantitate mare, dar nenorocirea este că le mănâncă numai fierte, fără carne. Aceste legume mai au cusurul că se mistue cam greu și prin urmare trebuie să aibă omul stomac sănătos. Ele nu sunt tocmai bune pentru stomacurile slabe și pentru cei ce să întremeează după o boală lungă (convalescenți), mai ales când să mănânce întregi cu cojile lor pe cari nu le pot topi sucurile stomacului. De aceea cel mai bun mod de preparare al lor este de ale fierbe bine în apă, care să nu fie sălcie, văroasă, care în loc se imoaje cojile. Le întăresc. Când nu avem apă bună de fiert, se poate pune în ea puțină *sodă*, care ajută fierberea. Legumele fierte bine să zdrobesc (să făcăluesc) pentru cu să se curețe de coji și în acest mod să prepară fasolea sleită și mazărea bătută, cari să mistue astel mai ușor.

În general să poate zice că legumele feculente sunt hrănitore și este bine ca să le mănâncă fierte bine și sub formă de *pirea* (zdrobite, făcăluite), însă nu trebuie să mănâncă prea mult, căci cu timpul ele obosesc (ostenesc) stomacul și pot produce lărgirea (dilatarea) lui prin *vânturile* (gazele) la care dau naștere, precum și urdinare (diaree), cum este lintea care cuprinde uleiuri grase.

În medicina populară, la sate să întrebuințează dintre *feculente* numai fasolea și cartofii. Babele dau *fasolea* în contra frigurilor, și anume: să fierb într'o ulciă mică frunze verzi și uscate de fasole și să bea câte o lingură din cea zamă în ziua când pe bolnav îl prind frigurile. Boabele de fasole arse la foc sau prăjite pe

o mașină curată până ce să ard ca cafeaua, să pisează, să amestecă cu unt sau cu groșior și să unge pe obraz la *bube dulci*. Boabele de fasole albe fierte și făcăluite să pun la *degerătură*; uscate să pune pe o cârpă și se leagă pe frunte pentru durere de cap și scurgere de sânge din nas. Boabe de fasole albe fierte la un loc cu 2 sau 3 rădăcini de pătrunjel și o mână de făină de secară, până să fac aluat, să pun pe pânțele la femeile ce sufer de durere de matcă (mitră) în urma fazei.

Cartofii să întrebuințează ca leac pe *dinafară*, aplicându-se pe *arsuri* cartofi fierți, cari potolească durerile. Din cartofi fierți să fac *cataplasme* (oblojele) cu apă fierbinte și până sunt *calde* să pun pe părțile (locurile) umflăte și aprinse (inflamată) pentru ca să liniștească sau să domolească durerile, arsurile și mâncărimele, și în același timp să înlesnească coacerea, spargerea și eșirea puroiului. Când cataplasmele să pun *reci*, ele opresc aprinderea și împedică formarea puroiului. Pe *dinafară* să recomandă *cura de cartofi* la *diabet* (boala de zahăr), însă fără mare folos. Din cartofii să mai scoate un fel de *rachiu tare*, dar nesănătos. La *sate* pentru durere de cap să pun felii crude de cartofi, una lângă alta, pe frunte, legându-se cu un tulpă. La *arsuri* să pună cartofii rași iar la dureri reumatice să fac oblojele cu zamă de cartofi fierți și terciuți, punându-se pe locul dureros.

Dr. Vasile Bănu
medic colonel în rezervă.

Medicina veterinară

Sifilisul la cai

II

Tratament. La început sau tratat animalele bolnave cu atoxie și cu emetice în injecțiuni, sau cu trisulfur de arsenic (orpiment) dat pe gură, în timp ce l-se făcea și injecții cu otoxil.

Tratamentul se aplică în 2 perioade de câte 10 zile cu întrerupere de 10 zile; injecții se dau sub piele câte cinci doze de atoxil în fiecare perioadă. O doză de atoxie consistă din 5 gr. atoxie topit în 10 cm. c. apă, alternând în o zi da și în una nu, tot odată se dă și trisulfur de arsenic în boluri pe gură în cinci doze de câte 30 gr. o doză. Acest tratament nu era însă destul de eficace.

În timpul din urmă, experiențele au dovedit că injecțiile intravenoase cu neosalvarsan, dau vindecarea completă a animalelor afinse de dorină (sifilis).

Susțin aceasta cu toată convingerea într-o cât în luna Iunie a. c. am tratat personal la Reg. 40 obuziere, împreună cu veterinarul Vonel Cristea dela Garnizoana T.-Mureș, șese iepci cu simptomele bolii au început să diminue, iar după 15 zile nu mai aveau nimic. Astăzi sunt complet sănătoase și întrebuințate la serviciu, de unde înainte de tratament regimentul le propuse la reformă.

Operația adică injecția în vena jugulară trebuie făcută cu multă atenție, fiindu-se bine seamă de dispozițiile tehnice injecțiilor intravenoase, căci o simplă pică-

tură scăpată afară din venă produce cangrena țesăturilor peste tot locul unde se răspândește.

Doza de neosalvarsan întrebuințată pentru vindecare este de 18 grame, adică patru fiole, care can-

dtate se întrebuințează în două zile consecutive la interval de 24 ore, câte 9 grame adică două fiole de odată.

Dr. Const. C. Ionescu
Medic Veterinar Major.

Ofiica sau Tuberculoza

— Cum te poți apăra de această boală —

III

Arătăm în cea de a doua parte a studiului nostru asupra tuberculozei că această boală (morb) e una dintre cele mai lipicioase și că, cea ce e și mai important, e foarte greu să te aperi de ea. Toate acestea pentru motivul, că mijloacele de transmitere a bolii sunt extrem de numeroase. E de ajuns, mai ales atunci când organismul omului e slăbit din orice cauză (altă boală, abuzuri etc.) e de ajuns, zic, să respiri aerul pe care l-a respirat un ofiicos, să bei apă sau să mănânci după un ofiicos, să dormi în patul unui ofiicos, pentru ca sămânța bolii să-ți intre în organism și prin urmare să te îmbolnăvești de ofiică.

Să vedem acum ce trebuie de făcut când întâmplarea face să trăiești în apropierea unui asemenea bolnav.

Înainte de toate și fără nici o rezervă, se recomandă ca bolnavul să fie cât se poate mai izolat de restul celorlalți membri ai familiei și dacă există posibilitatea, materială, căci cea morală în asemenea cazuri trebuie să existe, bolnavul să fie imediat transportat în spital sau în sanatoriu. În cazul când această posibilitate nu există se cere ca, absolut trebuincioare, izolarea bolnavului într'o anumită cameră, cu precădere cea mai bătută de soare și cea mai luminoasă, căci razele și căldura solară ucide microbul tuberculozei, pe care îl atinge, în câteva minute. Băidele, tacâmurile și rufăria de care se servește bolnavul sub nici un motiv să nu mai fie întrebuințate de alte persoane înainte de a fi câtva timp (o jumătate de oră cel puțin) ținute în apă clocotită. Bolnavul să aibă neapărat lângă pat o scuiptoare pentru că saliva (scuiptatul) bolnavului aruncată pe jos se usucă, se preface în colb se ridică în aer și prin respirație trece în organismul altei persoane și o îmbolnăvește. Odaia în care zace sau stă bolnavul să fie ținută în cea mai severă curățenie și cât mai des acrisită căci picăturile de salivă căzute pe jos sau microbi ce se așează pe podele și obiecte se ridică în aer odată cu colbul, dacă camera nu e curățită, și astfel poate îmbolnăvi pe alții.

În timpul când un om sănătos vorbește cu bolnavul e foarte bine să nu se apropie prea tare de gura bolnavului și nici chiar de patul lui căci tot aerul din imediata apropiere a acestuia e plin de microbi ai bolii și foarte ușor se pot lua

Rufăria de trup și de pat a bolnavului să fie în fiecare zi scoasă afară și ținută la soare cel puțin un ceas pentru ca microbul prinși de ele să fie ucis — în același timp această rufărie să fie fiartă bine și spălată cu săpun cel puțin odată pe săptămână dacă nu de două ori. — Să se înlăture complet și fără nici o rezervă sărutarea bolnavului. — Persoana care îngrijește de bolnav să aibă un halat, o haină specială cu precădere albă și păstrată totdeauna cu cea mai perfectă curățenie, halatul să-l îmbrace ori de câte ori între în odăea bolnavului și să-l desbrace ori de câte ori iese din această cameră, spre a se duce în altă unde locuiește restul familiei. Înainte de a ieși din camera bolnavului e absolut trebuincioare ca persoana care-l îngrijește să se spele pe mâini dacă nu are antiseptic (creolină, sublimat, hipermanganat de potasiu) cel puțin cu apă și cu săpun. Toate aceste măsuri de prevedere dacă s'ar aplica cu seriozitate și chiar cu severitate periculoasă molipsirii de tuberculoză ca de altfel de mai toate boalele molipsitoare e aproape complet înlăturat.

În umărul viitor vom arăta mijloacele pe care le dă știința medicinei și în special igieniei, de a trata și vindeca pe o persoană atinsă de această boală care într'adevăr e cea mai cumplită și mai răspândită boală din omenire.

Pales.

CARTEA
ROMANEASCA
INSTITUT DE ARTE GRAFICE
SI CURSALA
COSINZEANA
C I U J
STR. UNIVERSITATII 3

EXECUCA CU PRECURSI
MODERATE TOT FELUL
DE LUCRARI DE
TIPOGRAFIE, BEGATORIE
PRECIUM BROSURI,
ZIARE ZILNICE SI
SAPTAMANABE REVISTE,
ETC. ETC. □ □

Eronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Viața politică

Vacanțele s'au sfârșit. Viața politică a reinceput în capitală ca și în provincii, agitând poporul în jurul intereselor obștești. Căci azi, prin votul universal, fiecare are nu numai dreptul dar chiar datoria să se ocupe de treburile publice căutând să le îndrepte spre bine, cu ajutorul oamenilor dinstiți și discuși cărora prin vot, li se încredințează conducerea țării.

De sigur că a guvernarea nu e lucru ușor. Dar după cum nemulțumirile mici nu trebuie să întinzească droapta judecată a cetățenilor; tot astfel micile interese să nu călăuzească hotărârile acelorora care, în orice parte s'ar afla, se bucură de încrederea poporului.

Se spune că azi am fi în ajunul unor mari întâmplări politice. Luptele au ajuns mai violente ca ori când. În Ardeal partidul național ține numeroase adunări în care vorbește frunții. Asemenea partidul Poporului în vechiul Regat are o serie de mari înfruniri. Deasupra tuturor însă stau interesele neamului. Pătura noastră conducătoare a dat dovadă că ține să le apere, isbotind să contribuie la fericirea României mari. Lumea politică a arătat multă cumătenie și înaintea de războiu și în timpul lui. Azi, când pericolul din afară n'a trecut încă, se simte nevoia unității tuturor a celor ce-au lucrat la întărirea și mărirea Patriei.

Oricare ar fi rezultatul luptelor politice în curs poporul românesc are încredere în iubirea de țară și neam a conducătorilor săi. El știe și spune cuvântul călăuzit de marile interese ale pământului strămoșesc. Și cuvântul poporului este totdeauna ascultat.

Târgul de măstre din București

Cu o deosebită sărbătorire s'a deschis în marele parc Carol I. din București, expoziția adică târgul de măstre al industriei românești din întreaga țară. A asistat la această sărbătorire în afară de autorități și mult popor, însuși A. S. R. Principele Carol.

Mărfurile expuse în acest târg sunt așezate în pavilioane cu gust clădite, parte rămase dela marea expoziție din 1906, parte făcute din nou. În aceste pavilioane s'a așezat în ordine tot ceea ce e frumos în mărfurile și bucatelile întregii României. Mășini, stufe, cutării, grâne, petroi, lemn, — dela lucrul cel mai mic până la cel mai mare, nimic nu s'a uitat. Ardealul are pentru el singur multe pavilioane în care expun peste o sută de fabricanți.

Astfel streinii vor putea vedea ce produce România și cum se muncește la noi, — se vor înlesni noui legături de comerț și industrie, îmbogățindu-se țara. În afară de cei interesați vizitează însă această expoziție și mulți oameni doritori de noi cunoștințe și aici e o mare învățătură să vezi ceea ce o țară întreagă produce. Și chiar aici ce vin la expoziție numai pentru a peice încă sunt mulțumii pentru că aici într-un amfiteatru deschis, numit „arenale române” se dau mari lupte atletice și mari concerte.

Din toate aceste cauze multă lume a venit la București din toate părțile românești, cu toate greutățile pe cari le întâmpină azi că-

Noiile impozite

Toate administrațiile financiare dela orașe au primit declarațiunile pe cari cetățenii sunt obligați să le completeze arătând averea lor în mod amănunțit. De asemenea unele declarațiuni mai simple s'au trimis pentru sate.

Termenul sfârșirii acestei prime operațiuni în vederea nouilor impozite era fixat la 1 Octombrie. Față de greutățile pricinuite din întârzieri și nepriceperi, declarațiunile fiind foarte greu de completat, ministerul de finanțe a hotărât să prelungească termenul până la 1 Decembrie. În tot acest timp nu se vor încasa dările vechi care sunt azi suspendate.

Noiile biruri au stârnit mari discuțiuni atât în lumea orașelor cât și în cea a satelor. Căci dacă toți deopotrivă înțeleg nevoia de bani a statului nu toți însă sunt gata să golească pungă în visteria țării. Se spune astfel că dările sunt prea apăsătoare și din cauza aceasta nu se vor putea aplica. E adevărată această părere însă suntem siguri că însuși stăpânirea în interesul tuturor va reduce impozitele acolo unde ele apasă mai presus de puterile cetățenilor. Interesul statului nu stă de sigur în a sugruma pe contribuabil ci în a-i lua atât cât poate răbda fără a fi prea mult stingherit. Pentru aceasta un bun impozit trebuie să fie mai înainte de toate drept și lumea să fie convinsă de neapărată trebuință de-a se supune.

Sunt unii cari îndeamnă poporul să nu facă declarațiunile de avere pentru a împiedeca stăpânirea de-a pune dări. Noi din contră, sfătuim pe toți acei deprinși să ne asculte cuvântul. Să facă declarațiunile supunându-se legilor țării, oricare ar fi ele. În viitor, dacă guvernul va constata că în unele articole legea e prea apăsătoare distingând capătul necesar industriilor și stingherind comerțul, — de sigur că acest guvern, oricare va fi e, va ușura dările impunând pe fiecare după putință și lăsând o parte din greutățile de azi și pentru generațiunile viitoare cari au să trăiască din ceea ce noi am agonisit.

Valuta.

De câteva săptămâni continuă a fi discutată chestiunea „scăderii valutei” adică a scăderii valorii leului în străinătate. Multe sunt explicațiunile ce se dau acestei scăderi. Dăla început însă trebuie să spunem că ea nu e naturală, leul având de drept un preț mult mai ridicat decât cel de azi. Pentru a vedea aceasta este destul să arătăm că la Paris cu 500 franci francezi pe lună o familie nu poate trăi, pe când venind la București și schimbându-i pe lei românești ar obține 5000 lei cu cari ar putea trăi în lux.

Căutând cauzele scăderii din ultimele zile a leului, găsim trei mai importante. Prima e specula marilor negustori streini de cereale cari văzând bogata recoltă de grâne a României caută s'o obțin pe nimic. În adevăr deși ei ne dau 70.000 sau 80.000 de lei pe un vagon de grâu în realitate, cumpărând acești lei pe nimic ei dau o valoare abia de 7.000 sau 8.000 de franci ceea ce este mult sub prețul de cost al țării lor.

A doua cauză a scăderii leului este permisiunea dată germanilor de a plăti datoriile lor în monedă aliată. Ori germanii obținând lei

mai ușor pe valută scăzută, fac aceste plăți în lei, punând pe piață sume enorme și provocând scăderea și mai accentuată. În sfârșit lei mai scad din cauza speculanților de tot felul cari voiesc astfel să cumpere pe nimic bogățiile țării românești. În aceste condițiuni trebuie să ne plângem că aliații nu ne ajută în destul pentru a face față greutăților. Ei nu înțeleg că stabilirea mânei de fer a Orientului Europei, singură în stare să împue pacea.

Guvernul român pentru a lupta cât mai cu putere, deși lăsat în părăsire de aliați, a căutat să strângă rândurile finanței naționale. Reprezentanții tuturor băncilor la un loc cu acei al guvernului au hotărât o serie de noi măsuri cari să sperăm că vor fi izbăvitoare.

De peste hotare

În trei țări întâmplările din ultima săptămână adică schimbări politice mai însemnate. Să le povestim:

În Grecia ultimele bătălii pe cari armatele le dau peste mare în Asia mică, contra Turcilor comandați de Kemal Pașa au produs o mare agitație. Poporul săturat de un războiu îndelungat ar voi o victorie hotărâtoare care să readucă armatele în patrie. Ori bătălia dela Sangarias, în apropierea Angorei capitala lui Kemal, s'a sfârșit fără o victorie hotărâtoare. Înaintarea Grecilor a trebuit să se oprească și în țară să se cheme sub arme și contingentul 1922 care să completeze golurile făcute în armate.

Din aceste cauze poporul e nerăbdător. El așteaptă izbânda și ar voi să vină mai repede.

Ca români noi nu putem uita că principesa moștenitoare a Greciei este A. S. Regală Principesa Elisabeta. Prin aceasta avem o deosebită simpatie pentru Grecia și izbânda armatelor ei ne va bucura. La rândul lui poporul grecese își arată dragostea pentru A. S. R. Principesa Elisabeta aclamând-o de câte ori vine în biserică pentru a se ruga pentru victoria armatelor, în rândul cărora luptă însuși soțul ei principele moștenitor.

În Ungaria tulburările continuă. Bandele au gonit cu totul jandarmeria austriacă din Ungaria de vest ce trebuia ocupată de Austria prin tratatul de pace. Mica înțelegere, adică tovarășia României, Poloniei, Cehoslovaciei și Jugoslaviei, voia să intervie. Pentru a nu se deslănuși un nou războiu marii aliați s'au opus ajungând cu ungerii la un nou târg adică să împartă Ungaria de vest în două părți, — una să se alipească pe dată Austriei iar în a doua să se ceară prin voiața poporului adică să se facă plebiscit. Prin această cedare Ungurii vor căpăta o nouă îndrăzneală și teamă ni-e că tot noi vom trebui să le tăiem nasul.

În Rusia situația în privința foamei și-a bolilor este aceeași. În schimb în ultima săptămână ne-au venit vești de marile pregătiri de războiu ce se fac chiar lângă hotarele noastre și ale Poloniei.

Racowski, un bulgar care după ce a agitat mult în România pe lucrătorii streini de neam, a plecat în Rusia unde a ajuns bolșevic de frunte, — a sfătuit pe Trotzki să atace Polonia folosindu-se de cel dintâi prilej. Ori azi Polonia ce era republică, voește să se transforme în monarhie alegându-și un Rege.

Trotzki nu primește însă procețele poporului polonez și repetând povestea cu mielul care tulbură apa lupului, voește s'o atace. Mai întâi atacul a fost numai prin discursuri războinice ținute la Odesa și în alte centre din Ucraina. Azi au început a îngrămădi trupe, aducând și în apropierea graniței noastre 15 divizi de infanterie și peste 100 tunuri.

Vor ataca Polonia sau nu? Și dacă o vor face noi vom sări în ajutor după cum a arătat în tratatul de alianță? Iată întrebarea la care azi nu se poate răspunde.

Bazați pe neînvinga noastră armată vom aștepta cu încredere viitorul și dacă bolșevicii vor avea îndrăzneala nebună să atace vor păți ca Bella Khun a cărui poveste o pot afla ușor.

Bucium.

Pentru militari, primari, învățători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurire în cele trei hărți lucrute în colorii de Dl. General C. St. Amza, și cari se găsesc de vânzare la Ad.ția ziarului „Cultura Poporului” numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărți nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român. Prin ele putem vedea cum s'au desfășurat luptele la Tisa și ocuparea B. Pestei; variațiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, și istoricul grafic al războiului. Toate hărțile sunt însoțite de date istorice.

Publicațiune.

Regimentul 17 Vânători cu reședință în garnizoana Zalău înfrunzând muzica militară pe ziua de 1 Octombrie 1921 ar avea nevoie de 7 gagiști doritori ce voiesc a ocupa aceste locuri vor înainta actele pe adresa de mai sus, împreună cu condițiunile.

Comandantul Regimentului 1 Vânători
Lt-Colonel Nicoliescu.

În ziua de 8 Sept. 1921 orele 10 a. m. a avut loc în piața unirei din Zalău solemnitatea de punere în jurământului oamenilor concentrați din Regatele 16 și 17 Vânători și desvelirea busturilor Familiei Regale, așezate în cazarma Regimentului 17 Vânători. Cu ocazia acestei serbări Colonelul Efstadiade Comandantul Regimentului 16 Vânători a botezat un copil orfan de religie catolică în religia ortodoxă.

Serviciul divin a fost oficiat de către protopopii Flonta și Ghiuritan în unire cu alți 3 preoți.

În cazarmă Generalul Drăgășina într'o sală frumos împodobită unde sunt așezate busturile Familiei Regale, Regele și Regina după oficierea serviciului divin la care la parte toată oficialitatea din oraș dl Colonel Dănila Șeful de Stat Major al Diviziei 2 Vânători și toți ofițerii din garnizoana Zalău. Soldați și numeroși publici D-L Lt-Colonel Nicoliescu Traian, Comandantul Regimentului 17 Vânători în cuvinte alese arată viața și mărețele fapte al Suveranilor — muzica Regimentului 16 Vânători intonează imnul Regal. Pe peretele din spatele busturilor este așezată o placă comemorativă încadrată cu 2 drapeluri iar deasupra cu marca țării, arată că Batalionul de Vânători Alpini format din voluntari români foști prizonieri în Italia la 26 Iunie 1918 în Ponte di Brento-Padova Austro-Ungarilor, unde a cules, lauri de izbândă când astăzi Regimentul 17 Vânători păstrează cu fală această tradiție a acestui corp de elită.

După aceasta trupă concentrată depun jurământul pe Drapelul Regimentului 3 Vânători. Colonelul Efstadiade rostește un înflăcărat discurs arătând însemnătatea mărețului act al depunerii jurământului, după care Dl Colonel Dănila în numele Diviziei 2 Vânători mulțumesc concentrării de modul cum au răspuns și de ținuta ostă-

sească deosebit de admirat. — La oarele 12 are loc defilarea trupelor iar la oara 13 are loc un banchet în sala Restaurantului Transilvaniei. La care ea parte întregul corp ofițeresc și societatea românească din Zalău. — La oarele 15 sub conducerea D-lui Lt-Colonel Schnell Herman din Regimentul 17 Vânători și a unei comisiuni formată din ambele regimente are loc un concurs de marș forțat individual cu soldați din Regimentele 16 și 17 Vânători pe o distanță de 7 Km. Începând din oraș până în vârful muntelui Meses care reprezintă o pantă înălță de 240 metri înălță.

Rezultatul au luat parte la concurs 354 oameni din Regimentul 17 și 87 oameni din Regimentul 16 Vânători în ținuta de companie și 120 cartușe de războiu.

Au ajuns în vârful muntelui Meses în 58 minute 8 oameni primi 2 din Regimentul 17 Vânători al 3-lea Regimentul 16 Vânători restul de 5 din Regimentul 17, după 60 minute au mai sosit încă 2 din Regimentul 16. Într'o oră și 15 minute au sosit 87 din Regimentul 17 Vânători și 18 din Regimentul 16 Vânători.

Pentru fiecare Regiment s'a constituit 3 premii de 200, 100 și 50 lei, care s'a distribuit în fața ambelor Regimente și a unui numeros public câștigătorilor.

Seara a avut loc în sala teatrului comunal din Zalău o reprezentare teatrală urmată de dans.

Correspondent.

Familia regală la Sinaia. Regele Reginei principesa Ileana și fida marelui ducesse Kiril au sosit la Sinaia, și au fost întâmpinați de A. S. R. Principele Carol de toți miniștrii, plecând la castel Peleş aclamați de mulțime.

Un grup de italieni vizitează România. Iată itinerariul vizitei oaspeților italieni în Ardeal și Banat:

Brașov sosire 26 Sept. plecare 21.30 plecare orele 24; Sibiu sosire 27 Sept. orele 10, plecare orele 23; Cluj, sosire 28 Septembrie orele 10 plecare orele 21; Arad sosire 29 Septembrie, orele 8 plecare 30 Septembrie, orele c; Timișoara sosire 29 Septembrie orele 6.20 plecare 30 Septembrie orele 0.143; Reșița sosire 30 Septembrie orele 19, plecare 3 Octombrie orele 21 m. a.

Publicitatea Culturii Poporului

Școlare. Direcțiunea școlii medii Silvice din Casa Verde Timișoara publică concurs pentru ocuparea a 7 locuri vacante în anul I al școlii în ziua de 15 Octombrie 1921 ora 8 a. m.

Sentința în procesul complotiștilor arădani. Procesul celor 83 sîdenți complotiști din Arad s'a terminat. Doi acușați au primit câte doi ani închisoare, alți doi 18 luni, restul dela un an până la o lună închisoare, 3 au fost amendați cu 1000 și 2 au fost achitați.

Ce declară Trozki. La adunarea generală a sindicatelor Trozki a declarat, că Rusia nu vrea război ci numai o consolidare. Ea trebuie să-și asigure și să-și păzească hotarele, de altfel puterea necesară o și are.

Convenția româno-austriacă. Presa vieneză privește cu mari simpatii negocierile ce au loc în vederea încheierii convenției comerciale austro-române. „Neue Ferie Presse”, după ce constată că de la regimul de restricțiuni de după război, România al trebuit să lase din ce în ce mai liber exportul, dat fiind că este o țară agricolă, serie: „Negocierile cu Austria trebuie duse pe baza libertății comerțului sub clauza națiunii celei mai favorizate. Despre un tarif special, în felul celui dinainte de război, nu poate fi vorba. Schimbul între România și Austria nu a fost nelămurit, da a întâmpinat mari greutăți, care numai prin libertatea comerțului pot fi înlăturate.

Ajutorarea Rusiei Viena— În urma cererii guvernului sovietic din Moscova, guvernul austriac a hotărât să trimită ajutoare Rusiei înfometate, în medicamente și pașanamente medicale și astfel să va trimită Rusiei 5 vagoane cu medicamente — (Damian).

Aliații vor ocupa Ungaria occidentală. Din Viena se anunță că ocuparea Ungariei de vest prin trupele antantei e hotărâtă. La această operație vor participa trupe italiene, cehoslovace și jugoslavice. Scopul acestor trupe e de-a curăța teritoriul de bandele ungurești.

Diverse. Comisia pentru delimitarea frontierelor dintre noi și Jugo-Slavia a hotărât ca buzișul să treacă definitiv României, nu însă și calea ferată, astfel că pentru a face legătura între Bana și buziș, e nevoie de o accelerare a lucrărilor pentru construirea celor ferate.

Bisericești. Instalarea P. S. Sale a Episcopului Roman al Orădiei Mari se va face la 2. Octombrie a. c. în cadrul unor grandioase sărbători de către Sinodul eparhial convocat pe aceeași zi.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestru circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

RECLAME, în publicațiuni, de orice fel se publică în ziarul „Cultura Poporului” cu prețuri foarte reduse. 02

CAUT: 3 camere goale și bucatărie. Oferte în ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei

Sediul Central: BUCUREȘTI.

SUCURSALE:

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați,

Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NAȚIUNII

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite cekuri și scrisori de credit în țară și în strălătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursa. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI”

care cuprinde:
cântece populare de iubire și despre fire
cântece de plugărie, păstorie și pescarie,
cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele,
stările sufletesti și îndeleptirile
poporului român. □□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela
Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ” din Suceava
(Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

În Editura „Școala Române” au apărut de asemeni și alte cărți religioase — populare, de cântece, povestiri ș. a. al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitorii cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie și Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat

Secia de Bancă ● Secia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg,
Satu-Mare, Reprezentanți stabili în Bu-
curești, Kosice, Praga și Viena.

ANUNCIURILE și RECLAMELE se primesc la Agenția „Soarele” Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3